

позиція у системі різних варіантів особистої інформації, аналіз якої сприяє висуненню гіпотез та встановленню істини.

Зрозуміло, що центральну проблему ефективного експертного оцінювання становить якісний підбір самих експертів, адже від їхньої професійності, неупередженості та об'єктивності залежить результат здійсненої експертизи. Особливо актуальним це є сьогодні, коли аналіз різноманітних соціальних явищ і процесів часто відбувається під сильним впливом політичних інтересів тих чи інших суспільних сил та самих експертів. У цих випадках буває досить складно об'єктивно дослідити соціально-економічні і політичні явища, а відтак сформулювати об'єктивні висновки.

Соціально-економічні та політичні процеси і явища справляють визначальний вплив на багатостороннє життя суспільства, і вже тому тиск інтересів різних соціальних сил при вирішенні політичних проблем буває дуже потужним. Але саме ці сили часто є замовником досліджень соціально-економічних і політичних явищ і процесів. Тому не випадково з'являються помилкові, а іноді й упереджені висновки експертів щодо різних політичних проблемам, котрі невірно відображають суть справи, а то і фальсифікують його. Все це свідчить про те, що не тільки рівень кваліфікації, але й ідеологічні орієнтації і моральні якості експертів становлять важливі фактори здійснення експертного вивчення різних соціально-економічних і політичних явищ, різних (кризових, революційних та ін.) суспільних ситуацій, що виникають у країні та потребують висококомпетентної експертизи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорохова Ю.В. Использование метода экспертных оценок при прогнозировании социальных процессов / Ю. В. Дорохова, Н. С. Гончарук.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа до статті: <https://domashke.com/>
2. Плотинский Ю.М. Модели социальных процес сов / Ю.М. Плотинский. – М.: Наука, 2001. – 236 с.
3. Фурман А. В. Ідея і зміст професійного методологування: [монографія] / Анатолій В. Фурман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 368 с.

Стецюк Х. П.

аспірант кафедри конституційного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УХВАЛЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ІМЕНЕМ УКРАЇНИ (ПИТАННЯ НАЛЕЖНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ)

Розпочату в Україні судову реформу, без перебільшення, можна вважати однією з найбільш очікуваних у суспільстві, оскільки саме справедливий, безсторонній та неупереджений суд є дієвою гарантією як забезпечення прав і свобод кожного громадянина нашої держави, так і побудови України правовою державою, державою в якій визнається і діє принцип верховенства права.

За таких обставин, надзвичайно важливого значення набувають питання суспільної легітимації діяльності самого суду, власне, як органу державної

влади. Тому, цілком логічною видається пропозиція про доповнення тексту чинного Основного Закону України (під час прийняття конституційних змін щодо правосуддя) окремою статтею «129¹», текст якої розпочинається положення про те, що «суд ухвалює рішення» саме «іменем України»[1]. Очевидно, що слово «Україна» в даному випадку вжито як офіційна назва нашої держави, і суд має ухвалювати свої рішення саме іменем держави («іменем України»). Такий підхід у вирішенні даного питання загалом відповідає сталим традиціям європейського конституціоналізму та суттєво підсилює легітимність національних судових рішень. Адже, ухвалення судового рішення іменем держави, як відзначається в науковій літературі, визначає особливу роль суду, як єдиного органу державної влади, який здійснює правосуддя, і в акті від її імені реалізує право держави на вирішення правових конфліктів у цивільних, господарських та адміністративних правовідносин, на кримінальне покарання осіб, які порушили кримінально-правову заборону і вчинили злочин» [2, с.865].

В перше у новітній вітчизняній історії положення про те, що «судові рішення ухвалюються іменем України» було закріплено у статті 36 «Конституційного Договору між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України»[3]. Згодом, дане положення нашло своє закріплення і в тексті чинного Основного Закону держави (ч.5 ст. 124). Це обумовило внесення відповідних змін до Закону України «Про судоустрій України», ст. 64 якого прямо зазначала, що «судові рішення ухвалюються судами іменем України»[4]. За таких обставин, виходячи із змісту наведеного конституційного положення (ч.5 ст.124), будь-які акти (документи) суду, які мають назву (відносяться) до його «рішень», - повинні «ухвалюватися» «іменем України».

Натомість, практика реалізації даного конституційного припису, як законодавцем, так і судами склалася неоднозначною. Так, приймаючи нову редакцію Закону України «Про судоустрій України» (2002 р.), законодавцем було зазначено, що тільки те «судове рішення, яким закінчується розгляд справи у суді, ухвалюється іменем України» (ст.11)[5]. Таке ж формулювання згодом нашло своє закріплення і в нині чинному Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (ч.1 ст.13)[6]. В свою чергу, галузеві процесуальні кодекси також містять в цій частині не однакові приписи.

Так, відповідно до статей 369 та 371 Кримінального процесуального кодексу України «судове рішення, у якому суд вирішує обвинувачення по суті, викладається у формі вироку. Судове рішення, у якому суд вирішує інші питання, викладається у формі ухвали" /.../ «суд ухвалює вирок іменем України /.../ Ухвали, постановлені без виходу до нарадчої кімнати, заносяться секретарем судового засідання в журнал судового засідання»[7]. Статтею 209 Цивільного процесуального кодексу України передбачено, що «суди ухвалюють рішення іменем України/.../ ухвали суду, які оформлюються окремим процесуальним документом, постановляються в нарадчій кімнаті, інші ухвали суд може постановити, не виходячи до нарадчої кімнати/.../»[8]. «Судове рішення, яким закінчується розгляд справи в адміністративному суді, - говориться в частині першій ст. 14 Кодексу адміністративного судочинства України, - ухвалюється іменем України»[9], а частиною першою ст.4¹ Господарського процесуального кодексу України просто передбачено, що «рішення і постанови господарських судів приймаються іменем України»[10].

Іншими словами, в процесуальному законодавстві всі «судові рішення» (в широкому розумінні цього словосполучення) було поділено на ті, які ухвалюються іменем України і інші (які не ухвалюються іменем України). Окремо варто зазначити, що питання які саме «рішення суду» слід ухвалювати безпосередньо «іменем України» (не дивлячись на те, що конституцієдавцем словосполучення «судові рішення» вжито у ч.5 ст.124 Основного Закону держави без будь-яких застережень, т.б. – йде мова про всі без виключення «судові рішення») стали предметом роз'яснень Пленуму Верховного Суду України (Постанова № 14 від 18.12.2009 р. «Про судові рішення у цивільній справі»), Пленуму Вищого адміністративного суду України (Постанова № 7 від 20.05.2013 р. «Про судові рішення в адміністративній справі») та Пленуму Вищого господарського суду України (Постанова № 6 від 23.3.2012 р. «Про судові рішення»).

Вище наведене, як видається, свідчить про наявність неоднозначного розуміння як законодавцем, так і судами змісту конституційного положення частини п'ятої статті 124 Основного Закону держави, за яким «судові рішення ухвалюються судами іменем України». Останнє, приводить і до неоднозначного застосування даного конституційного припису на практиці. Своєрідним підтвердженням цієї тези є, зокрема, факт поступлення до Конституційного Суду України конституційного звернення громадянин Чагіна Д.І. щодо офіційного тлумачення положень статей 8, 124 Конституції України, зокрема, в аспекті запитання „чи має юридичну силу рішення суду, винесене з порушенням вимог частини п'ятої статті 124 Конституції України (не ухвалене іменем України)?» [11].

Існуюча на сьогоднішній день практика ухвалення окремих «судових рішень» судами різних юрисдикцій як «іменем держави», так і без використання останнього, потребує свого перегляду та приведення до однакових підходів. Допомогти у вирішенні даної проблеми могло б офіційне тлумачення Конституційним Судом України вище згадане положення частини першої статті 124 Конституції України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя). - Електронний ресурс. [Режим доступу]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209
2. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.; В.Я.Таций (голова редкол.), О.В. Петришин (відп.секретар), Ю.Г. Барабаш т інш.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид. - Х.: 2011. - 1128 с.
3. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 18, ст.133.
4. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 50, ст.436.
5. Про судоустрій України. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 27-28, ст.180.
6. Про судоустрій і статус суддів. Закон України. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 41-42, № 43, № 44-45, ст.529.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88.
8. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, ст.492.
9. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.466.

10. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст. 56.
11. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Чагіна Дмитра Івановича щодо офіційного тлумачення положень статей 8, 124 Конституції України № 66-у від 12.12.2013. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=231376>

Теслюк І. В.
викладач кафедри психології
та соціальної роботи ТНЕУ

ОСОБИСТІСНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАВОВИКА ЗА ВЛАСНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі формування європейської держави виникає нагальна потреба суттєвого поліпшення рівня правової системи підвищення якості судочинства, прокурорського нагляду, виконання судових рішень, зміцнення і повернення довіри до правової влади в Україні. У зв'язку із зазначеним пріоритетної вагомості набуває завдання їх кадрового забезпечення. Для його успішного вирішення потрібно зосередити увагу на професійній підготовці покоління фахових правників із високим рівнем особистісної, громадської відповідальності, і розумінням важливості професійної кваліфікації та суспільного статусу правників і юристів, із сформованими в них особистісними характеристиками гуманного спрямування і широкого світоглядного узмістовлення [1; 4].

Основою специфіки моралі правозахисників є особливості їхньої професійної діяльності. Оскільки вони здебільшого належать до представників влади, посадових осіб, які здійснюють відповідні повноваження щодо захисту інтересів держави, суспільства і громадян від різних посягань, то це вимагає від них великої особистісної відповідальності, причому як перед клієнтом, так і перед державою. Також специфікою діяльності юристів є і те, що всі їхні дії детально врегульовано законом. І якщо закони не суперечать уселюдським нормам моралі, то діяльність правника переважно залежить від його професійних знань, умінь, норм, цінностей і навичок та особистого бажання діяти відповідно до чинних законів.

Представники закону реалізують свої повноваження у сфері соціальних і особистих відносин. Беручи участь у розв'язанні найрізноманітніших конфліктів, саме вони несуть суспільну й особистісну відповідальність за свої дії та рішення і навіть, як не парадоксально, за власні поведінку і вчинки поза сферою професійної діяльності [3].

Відповідальність є значущим показником особистісної і професійної зрілості особистості правника. Саме під час ділового повсякдення в них виявляється вміння демонструвати відповідальну поведінку. Пам'ятаючи про те, що особистісна відповідальність належить до тих феноменів, який удосконалює, змінюється із формуванням обов'язку, свободі, прав, наданих